

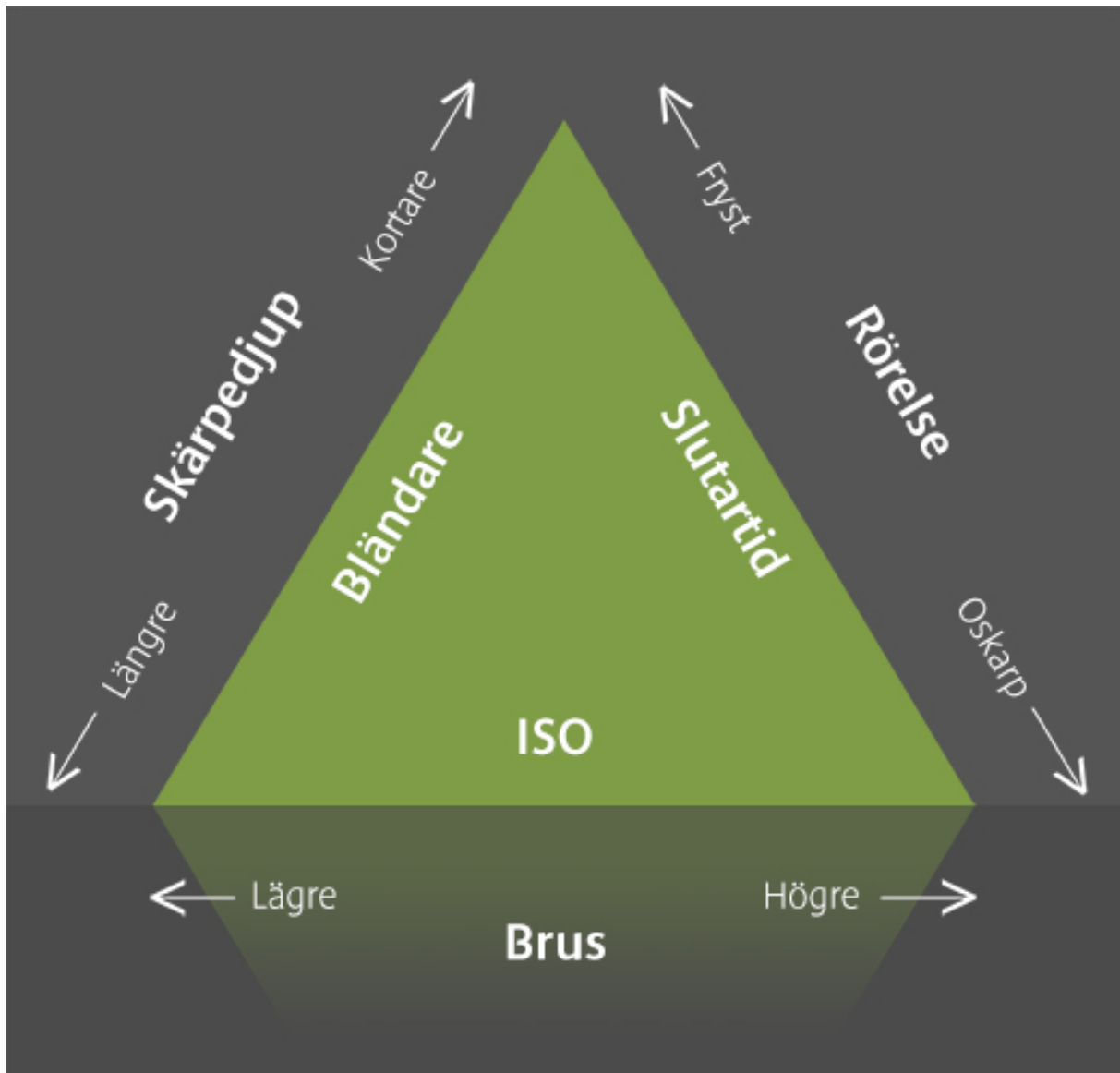
Kreativ exponering

Det är enkelt att använda lägena i kamerans baszon, till exempel Landskap, Porträtt eller Full automatik (grön fyrkant).

Du väljer önskat läge och komposition för fotot, fokuserar, trycker på avtryckaren och låter kameran ställa in exponeringsinställningarna.

Exponeringen, som utgörs av de tre faktorerna slutartid, bländare och ISO-värde, har stor påverkan på hur dina foton ser ut. Bländaren begränsar mängden ljus som passerar genom kameraobjektivet. Slutartiden avgör hur länge ljuset släpps in för att skapa bilden. ISO-värdet avgör hur känslig sensorn är för ljus. Det låter kanske inte som om någon av dessa faktorer ger dig kreativ kontroll men varje enskild faktor kan ändra utseendet för dina bilder.

Det är praktiskt att tänka på dessa faktorer som tre sidor i exponeringstriangeln. Om du ändrar värdet på en faktor måste du justera en av de andra faktorerna, eller båda, för att få samma exponering.

Välj bländaröppning

En stor bländare (t.ex. $f/4$) släpper in mer ljus genom objektivet än en liten bländare ($f/16$).

Bländaren är ett hål som skapas i objektivet.

Bländaröppningen styrs av objektivhålet och omges av en rad metallskivor som rör sig för att göra bländaren större eller mindre. Bländarens storlek påverkar inte bara mängden ljus som släpps in utan den har också en annan inverkan. Bländarens storlek påverkar även skärpedjupet som är området med tydlig skärpa i en bild.

Skärpedjupet går framför och bakom fokuspunkten. En stor bländaröppning, t.ex. $f/2,8$ eller $f/4$, ger kort skärpedjup med bara ett kort fokusedjup runt fokusplanet. Ett exempel på det kan vara porträtt som du tar med stor bländare där det ibland går att fokusera på en mindre del av motivets ansikte. En liten bländare, t.ex. $f/16$ eller $f/22$, har motsatt effekt vilket ger ett längre fokusedjup så att både närliggande och avlägsna objekt är i fokus. En mycket större del av bilden blir då skarp. Om du vill maximera skärpedjupet ska du fokusera ungefär en tredjedel in på motivet och välja en mindre bländare, t.ex. $f/16$.

På kameran kan du ställa in bländaren med läget Bländarförval (Av). Du väljer bländare och låter kameran bestämma slutartid för korrekt exponering.

Välj slutartid

Slutartiden styr inte bara exponeringen, den kan också påverka motivets utseende och särskilt om motivet rör sig. En mycket kort slutartid (t.ex. $1/1000$ sekund) kan frysa rörelsen vilket gör att motivet ser ut att vara stilla i miljön. En lång slutartid, kanske flera sekunder, gör att ett motiv i rörelse blir oskarpt. Det kan vara särskilt effektivt om du använder stativ eftersom allt som inte rör sig blir skarpt medan det som rör sig blir oskarpt och därmed förmedlar rörelsen i bilden.

På din kamera kan du ställa in slutartiden med läget Tidsförval(Tv). Du väljer slutartiden och låter kameran ställa in bländaren för korrekt exponering.

Välj ISO-tal

ISO-värdet anger hur ljuskänslig den digitala sensorn i din kamera är.

Sensorn består av miljontals små fotoceller som alstrar mycket små elektriska laddningar när de utsätts för ljus. För att öka sensorns känslighet förstärks dessa laddningar. Tyvärr förstärks inte bara de större laddningarna utan även element i bakgrunden (s.k. brus). Vid högre ISO-tal blir sådant brus synligt i bilden som en typ av grynig effekt.

Låga ISO-tal ger lite eller inget brus men när du ökar ISO-talet måste du också balansera fördelarna med höga ISO-tal med hur stor mängd brus som du är villig att acceptera i din slutgiltiga bild. Det är inte bara när ljuset är svagt eller när du har lämnat stativet hemma som du kan öka ISO-talet. Korta slutartider innebär ofta att du kompenserar med en stor bländare men om du lägger till höga ISO-värden i ekvationen kan du använda en kort slutartid och en liten bländare. Brus går idag lätt att reducera eller ta bort helt i efterbehandling i bildredigeringsprogram.